

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β ΛΥΚΕΙΟΥ

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Όλοι ασφαλώς συμφωνούν ότι η ψυχαγωγία αποτελεί ανάγκη του ανθρώπου. Αυτό τουλάχιστον έχει καταδείξει η ιστορική εμπειρία. Όμως, για τη μελέτη του προβλήματος είναι απαραίτητη η σύνδεσή του με την εργασία και τον ελεύθερο χρόνο στη συνέχεια. Όποια άλλη **αντιμετώπιση** του προβλήματος έξω και πέρα από τις δύο αυτές παραμέτρους μας οδηγεί σε λαθεμένη ερμηνεία. Και τούτο γιατί, αφού η εργασία έχει πάψει, στις περισσότερες περιπτώσεις, να είναι χαρά και δημιουργία, αφού - κατά βάση - η σύγχρονη αυτοματοποίηση και τυποποίηση, παρά την πρόοδο της τεχνικής, λειτουργούν αλλοτριωτικά, μοιραίο είναι η ψυχοσωματική κόπωση να αμβλύνει τη διάθεση του ανθρώπου. Κι αφού η ψυχαγωγία ως δραστηριότητα προϋποθέτει τη διάθεση, είναι ευνόητο πως δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική ψυχαγωγία χωρίς αυτή.

Το γεγονός, εξάλλου, ότι ο σύγχρονος άνθρωπος πιεζόμενος από ένα πλέγμα αναγκών, που ολοένα διευρύνεται, εξαναγκάζεται να καταφεύγει στην "υπερεργασία" (υπερωρίες, δεύτερη ή και τρίτη πολλές φορές απασχόληση), καθιστά φανερό ότι και ο ελεύθερος χρόνος του περιορίζεται και η διάθεσή του λιγοστεύει. (Βέβαια, ο ελεύθερος χρόνος για τον άνεργο ή, πολύ περισσότερο, τον άεργο παίρνει άλλες διαστάσεις). Θα ήταν, όμως, απλοϊκό να δεχτούμε ότι μόνον, η εργασία και η έλλειψη ελεύθερου χρόνου **συνθλίβουν** το σημερινό άνθρωπο των μεγαλουπόλεων. Υπάρχουν και άλλα προβλήματα, όπως οι ανταγωνιστικές επαγγελματικές και κοινωνικές σχέσεις, η σύγχρονη δόμηση, οι συγκοινωνίες, η ρύπανση του περιβάλλοντος, η δυσάρεστη τις περισσότερες φορές- πληροφόρηση που συντείνουν σ' αυτό.

Προσεγγίζοντας, λοιπόν, μ' αυτόν τον τρόπο το ζήτημα, κατανοούμε την παθητικοποίηση του σύγχρονου ανθρώπου, την καταφυγή του στην ψυχαγωγία της τηλεόρασης, που είναι, σ' ένα μεγάλο βαθμό, παθητική ψυχαγωγία. Βέβαια, το αν και πώς **θα εκμεταλλευτεί** τον ελεύθερο χρόνο ο άνθρωπος, το αν θα τον εκμεταλλευτεί δημιουργικά δεν εξαρτάται μόνο από την "ποσότητα" του ελεύθερου χρόνου, αλλά και από τα πρότυπα ζωής που έχει υιοθετήσει. Με άλλα λόγια, είναι και θέμα παιδείας, κάτι που ασφαλώς **συναρτάται** και με την κοινωνική θέση του καθενός και, σε τελευταία ανάλυση, με τις οικονομικές του δυνατότητες.

Η έλλειψη διάθεσης που αναφέρθηκε πριν, η καταφυγή στην παθητική ψυχαγωγία, δεν είναι ένα φαινόμενο αποκλειστικά ατομικό - ψυχολογικό, που έχει έστω κοινωνικές αιτίες. Δεν αφορά τη ζωή και την ψυχική υπόσταση του ατόμου μόνο, δεν αφορά την ποιότητα της ζωής του (και η ψυχαγωγία, οι δυνατότητες για ψυχαγωγία, και η ποιότητά της, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα ζωής του ατόμου και της κοινωνίας), αλλά έχει ευρύτερες κοινωνικοπολιτικές προεκτάσεις. Και τούτο γιατί η ψυχαγωγία δεν υπάρχει σαν αυτόνομο ψυχαγωγικό αγαθό. Γιατί τα ψυχαγωγικά αγαθά είναι ταυτόχρονα και πολιτιστικά και -γιατί όχι; - και κοινωνικά. Ως αποτέλεσμα μια ψυχαγωγία που αντί να αφυπνίζει οδηγεί στο λήθαργο, σίγουρα μεταβάλλεται σε παράγοντα που **εμποδίζει** την κοινωνική μετεξέλιξη και την πρόοδο, μεταβάλλεται ανασταλτικό στοιχείο.

Πέρα όμως απ' αυτά, πρέπει να θεωρήσουμε ότι αν η ψυχαγωγία είναι γνήσια με την έννοια ότι βοηθάει τον άνθρωπο να ανανεώνεται, από την ψυχαγωγία αναμένουμε -ασφαλώς όχι όλοι οι άνθρωποι- κάτι περισσότερο. Πνευματική δηλαδή καλλιέργεια, ψυχική ανύψωση, ανάπτυξη της ευαισθησίας μας. Άλλωστε, η ψυχαγωγία που συντείνει σ' αυτά (μουσική, θέατρο, χορός, βιβλίο, κινηματογράφος) προϋποθέτει μια ευαισθησία, κάποια έφεση, είναι θέμα παιδείας, όπως αναφέρθηκε πριν. Το βέβαιο πάντως είναι ότι η ποιοτική ψυχαγωγία αποτελεί τροφή του πνεύματος και της ψυχής, οδηγεί στην πλήρωση του ανθρώπου, στην ισορροπία, που είναι, ένα από τα ζητούμενα του σύγχρονου ανθρωπισμού.

(Αθ. Κιτσάκης, Προβληματισμοί της εποχής μας)

A. Να αποδώσετε συνοπτικά τις απόψεις του Α. Κιτσάκη στις τρεις πρώτες παραγράφους του κειμένου σε 60 περίπου λέξεις. (Μονάδες 15)

B1. Να αναλύσετε τη διαπίστωση του συγγραφέα σε μία παράγραφο 90-100 λέξεων: «...αν η ψυχαγωγία είναι γνήσια με την έννοια ότι βοηθάει τον άνθρωπο να ανανεώνεται, από την ψυχαγωγία αναμένουμε -ασφαλώς όχι όλοι οι άνθρωποι- κάτι περισσότερο.» (Μονάδες 10)

B2. Να μετατρέψετε τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου και να εξηγήσετε την επιλογή του συγγραφέα: «Οποιαδήποτε άλλη αντιμετώπιση του προβλήματος έξω και πέρα από τις δύο αυτές παραμέτρους μας οδηγεί σε λαθεμένη ερμηνεία». (Μονάδες 10)

B3. Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις:

αντιμετώπιση, συνθλίβουν, θα εκμεταλλευτεί, συναρτάται, εμποδίζει (Μονάδες 5)

B4. Να αιτιολογήσετε τη χρήση των παρακάτω σημείων στίξης:

(Μονάδες 10)

- α) Το γεγονός, εξάλλου, ότι ο σύγχρονος άνθρωπος πιεζόμενος από ένα πλέγμα αναγκών, που ολοένα διευρύνεται, εξαναγκάζεται να καταφεύγει στην "υπερεργασία" (υπερωρίες, δεύτερη ή και τρίτη πολλές φορές απασχόληση), καθιστά φανερό ότι και ο ελεύθερος χρόνος του περιορίζεται και η διάθεσή του λιγοστεύει.
- β) Βέβαια, το αν και πώς θα εκμεταλλευτεί τον ελεύθερο χρόνο ο άνθρωπος, το αν θα τον εκμεταλλευτεί δημιουργικά δεν εξαρτάται μόνο από την "ποσότητα" του ελεύθερου χρόνου, αλλά και από τα πρότυπα ζωής που έχει υιοθετήσει.

- γ) Η έλλειψη διάθεσης που αναφέρθηκε πριν, η καταφυγή στην παθητική ψυχαγωγία, δεν είναι ένα φαινόμενο αποκλειστικά ατομικό - ψυχολογικό, που έχει έστω κοινωνικές αιτίες
- δ) Πέρα όμως απ' αυτά, πρέπει να θεωρήσουμε ότι αν η ψυχαγωγία είναι γνήσια με την έννοια ότι βοηθάει τον άνθρωπο να ανανεώνεται, από την ψυχαγωγία αναμένουμε -ασφαλώς όχι όλοι οι άνθρωποι- κάτι περισσότερο.

B5. Να επισημάνετε τους τρόπους ανάπτυξης της 4ης παραγράφου και να γράψετε τα δομικά στοιχεία της 5ης (Μονάδες 10)

Γ. Το θέμα της αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου δεν είναι ποσοτικό αλλά έχει να κάνει και με την παιδεία του κάθε ανθρώπου. Σε ένα άρθρο που θα γράψετε για την εφημερίδα του σχολείου σας με θέμα την ψυχαγωγία, να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με τη διαπίστωση αυτή. Ακόμη, να επισημάνετε την αρνητική επίδραση της σημερινής εργασίας στην ψυχαγωγία. Το άρθρο σας να έχει έκταση 350-400 λέξεις. (Μονάδες 40)